
Sok221

Pedagogicko-

psychologická diagnostika

Literatura

- ▶ Text dr. Kohoutka v IS-e
- ▶ Svoboda, M., Humpolíček, P., & Šnorek, V. (2013). *Psychodiagnostika dospělých*. Praha: Portál.
- ▶ Svoboda, M., Krejčířová, D., & Vágnerová, M. (2015). *Psychodiagnostika dětí a dospívajících* (Třetí vydání). Praha: Portál.
- ▶ Ter Laak, J. J. F. (2015). *Psychologická diagnostika. Jak řešit otázky klientů: Průvodce pro studenty, výzkumníky a praktické diagnostiky*. Brno: Masarykova univerzita.
- ▶ Mertin, V., & Krejčová, L. (Eds.). (2012). *Metody a postupy poznávání žáka: pedagogická diagnostika*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- ▶ Urbánek, T., Denglerová, D., & Širůček, J. (2011). *Psychometrika: měření v psychologii*. Praha: Portál.
- ▶ Gould, S. J. (1998). *Jak neměřit člověka: pravda a předsudky v dějinách hodnocení lidské inteligence*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.)

Plán

- ▶ Definice a rozdělení
- ▶ Základní psychometrické vlastnosti diagnostických metod
- ▶ Intelligence:
 - Proč se zjišťuje
 - Jak se zjišťuje
 - Co nefunguje
 - Alternativy

Reyova-Osteriethova figura / Test Komplexní Figury

Vyžaduje:

- ▷ Vizuální percepce
- ▷ Grafomotorika
- ▷ Vizuální paměť
- ▷ Pozornost
- ▷ Exekutivní funkce

Proces:

- ▷ Kopie
- ▷ 3 minuty pauza
- ▷ Reprodukce po 3 minutách
- ▷ Oddálené vybavení po 30 minutách

Vyhodnocení:

- ▷ Rozdělení na 18 částí, 0-2 body (je tam? Přesnost?)
- ▷ Posouzení s normami (pro věk)

- ▷ Jak vybrat studenty, kterým umožnit studium oboru na VŠ? (přijímací řízení na VŠ)
- ▷ Jak vybrat studenty, kterým udělit VŠ titul?
- ▷ Žák v 1. ročníku zaostává za ostatními dětmi. Jak posoudit, jestli ho přesunout do speciální školy/ změnit kurikulum?
- ▷ Váš kolega má už nějakou dobu špatnou náladu. Jak zjistit, jestli je to běžné „horší období“, anebo je to deprese?
- ▷ Hledáte nového kolegu na pozici policistu. Jak vybrat mezi uchazeči?
- ▷ Jste učitel a máte dojem, že vztahy ve vaší třídě úplně nefungují. Jak to zjistit?
- ▷ Jak by probíhala administrace (testování)?
- ▷ V jakých podmínkách?
- ▷ Příklad položek/úkolů?
- ▷ Kolik položek, kolik času by to zabralo?
- ▷ Jak by se to vyhodnotilo?
- ▷ Jak by byli získané informace využity?

Definice

Proces: (Walsch a Betz, 2001, dle Ter Laak, 2015, str. 11)

1. Sběr diagnostických informací
2. Pochopení těchto informací
3. Jejich integrace, z které vyplyne posudek nebo rada, a
4. **Intervence** s cílem vyřešit problém nebo ulevit od bolesti.

Systematická definice. Prvky systému psychologického posuzování: (Ter Laak, 2015, str. 12)

- Utváření **teorie**: psychologové osobnosti, sociální, vývojová, obecní psychologové
- Operacionalizace a měření: psychometricki, statistici, tvůrci modelů
- Nástroje: testy, dotazníky, postupy pozorování. Test a nástroj

Rozdělení

- ▷ Nomotetický přístup – idiografický přístup
- ▷ Standardizované – nestandardizované
- ▷ Klinické
- ▷ Výkonové testy – testy osobnosti (projektivní, objektivní, dotazníky)
- ▷ Jednodimenzionální – vícedimenzionální
- ▷ Individuální – skupinová administrace

Příklad rozdělení psychodiagnostiky

- 1 Klinické: Pozorování, rozhovor, anamnéza, analýza spontánních produktů
- 2 Vývojové škály
- 3 Výkonové testy
 - 3.1 Inteligence
 - 3.2 Různých schopností: percepce, lateralita, pozornost, paměť, jazyk a řeč, školní dovednosti, tvořivosti...
- 4 Testy osobnosti:
 - 4.1 Dotazníky a škály
 - 4.2 Projektivní: verbální, grafické (kresba), manipulační (volby)
 - 4.3 Objektivní testy osobnosti

- ▶ *Je dobrým ukazatelem toho, jak je člověk chytrý, když vyhraje **Člověče, nezlob se?***
- ▶ *A když vyhraje **šachy?***
- ▶ *V čem je rozdíl?*

Základní psychometrické vlastnosti

Reliabilita:

spolehlivost, přesnost

- ▶ Test-retest (stabilita v čase)
- ▶ Shoda posuzovatelů

Validita:

měří test to co měřit má?

- ▶ Obsahová validita
- ▶ Prediktivní validita

Víc v knihách...

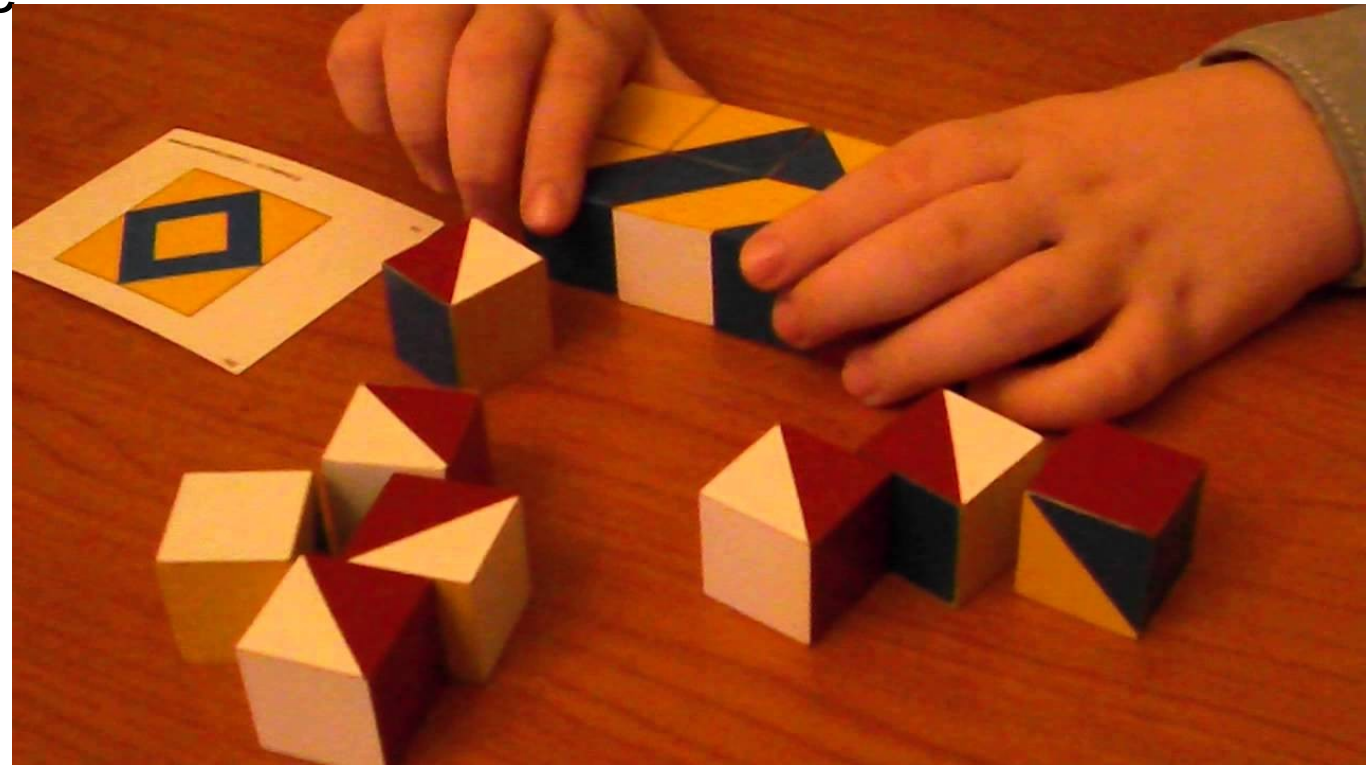
Intelligence

- ▷ *Definice inteligence*
- ▷ *Položka inteligenčního testu*

Rozdělení IQ testů:

- ▶ Jednodimenzionální – vícedimenzionální
Raven, Kohs / WISC, K-ABC
- ▶ Individuální – skupinová administrace
WISC, Kohs / TSI, Raven,
- ▶ Vizuální – verbální položky
- ▶ Časově omezené – neomezené

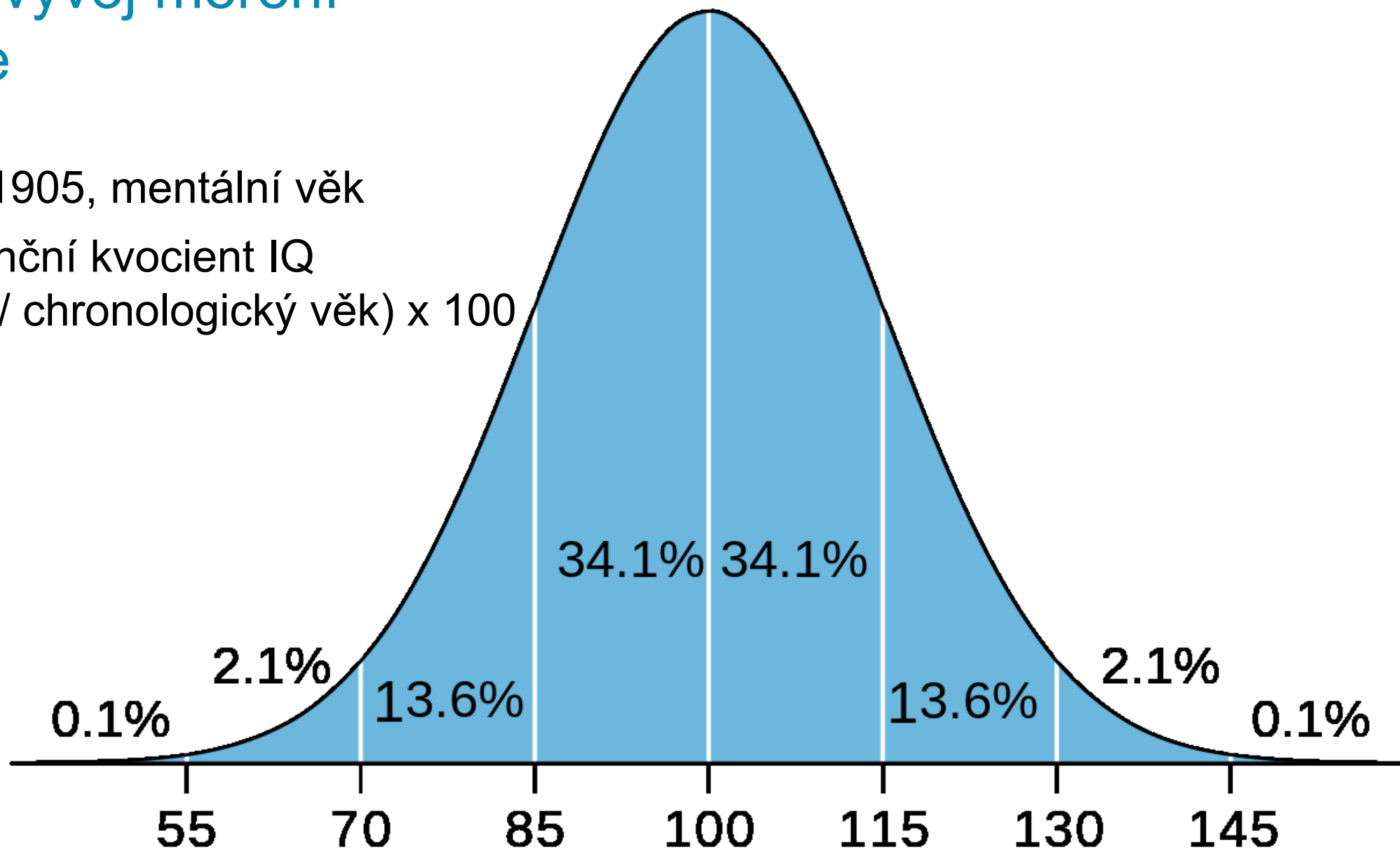

Definice Inteligence:

- ▶ Spearman: schopnost vyvozovat vztahy
- ▶ Wechsler: globální schopnost účelně jednat, rozumně myslet a účinně se vypořádávat s okolím
- ▶ Boring: To co měří testy inteligence

Historický vývoj měření inteligence

- ▷ Binet-Simon, 1905, mentální věk
- ▷ Stern: Inteligenční kvocient IQ
(mentální věk / chronologický věk) x 100
- ▷ Deviační IQ

Historický vývoj měření inteligence

- ▶ Stanford-Binet
- ▶ Army α , Army β

Rozšíření

Zásadní nedostatky testování

- ▶ Kritika nedostatků měření
- ▶ Kritika výsledků
- ▶ Kritika inteligence jako dědičného a nezměnitelného

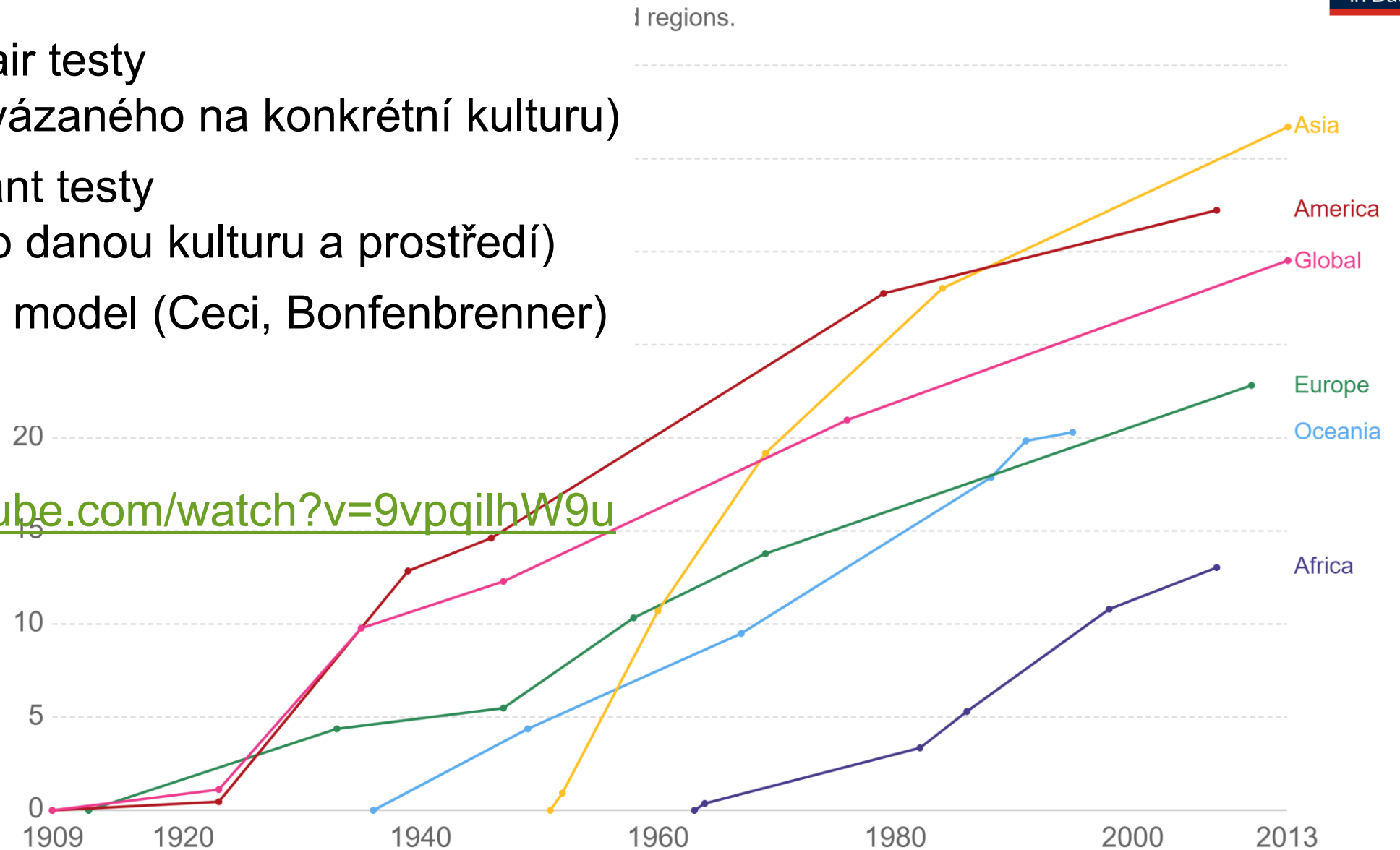

The Flynn Effect: Gains in mean IQ for world regions

- ▷ Culture free/fair testy
(bez obsahu vázaného na konkrétní kulturu)
- ▷ Culture relevant testy
(adekvátní pro danou kulturu a prostředí)
- ▷ Bioekologický model (Ceci, Bonfenbrenner)
- ▷ Flynnův efekt

Ted: Flynn

<https://www.youtube.com/watch?v=9vpqilhW9uI&t=171s>

Source: Pietschnig and Voracek (2015)

Note: This only shows how quickly advances were being made. Cross-country comparisons are of limited usefulness in this context since the data is incomplete.

OurWorldInData.org/intelligence/ • CC BY

Úspěšná inteligence: Sternberg

Intelligence: schopnost vybrat cíl (v kontextu kultury), přehodnotit cíl, pracovat na dosažení

- ▷ Analytická
- ▷ Tvořivá
- ▷ Praktická
- ▷ Moudrost

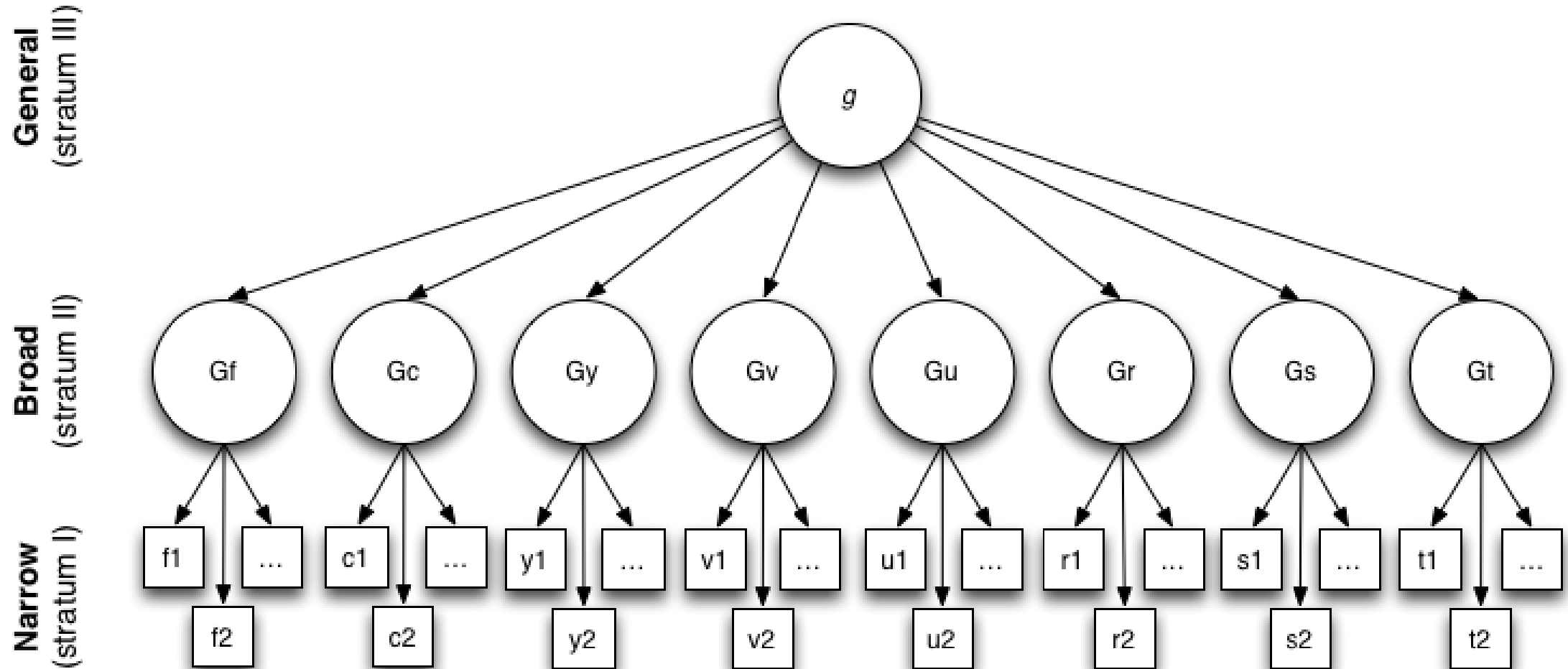
Mnohočetná inteligence Gardner

1. Lingvistická inteligence
2. Logicko-matematická inteligence
3. Prostorová inteligence
4. Hudební inteligence
5. Tělesně-kinestetická inteligence
6. Interpersonální inteligence
7. Intrapersonální inteligence
8. Přírodovědná inteligence

Schéma teorie mnohonásobné inteligence

Cattell-Horn-Carroll (CHC)

Wechsler: WAIS, WISC

- ▷ Vícedimenzionální test inteligence
- ▷ individuálně administrovaný
- ▷ Standardizovaná administrace
- ▷ 50-90 minut.

WISC, WAIS

▷ Slovní porozumění

Vědomosti, podobnosti, slovník, porozumění

▷ Percepční uspořádání

Doplňování obrázků, řazení obrázků, kostky, skládanky

▷ Koncentrovanost

Počty, opakování čísel

▷ Rychlost zpracování

Kódování, hledání symbolů

Subtesty Wechslerovy inteligenční škály pro dospělé Subtesty Wechslerovy inteligenční škály pro děti jsou modifikací škál pro dospělé.

Subtest	Popis
■ verbální škála	
informace	otázky zjišťující všeobecný rozsah vědomostí, např. „Co je to teploměr?“ „Kolik obyvatel má Česká republika?“
porozumění	testy praktických vědomostí a schopnosti zhodnotit minulou zkušenost, např. „Co uděláte, najdete-li na zemi zalepenou, oznamkovanou a adresovanou obálku?“
počty	slovní úlohy testující schopnost početního úsudku
podobnosti	dotazy na to, v čem jsou si určité předměty nebo pojmy podobné (např. báseň a socha); subtest měří schopnost abstraktního myšlení
čísla	opakování číselných řad (např. 7-5-6-3-8) ve stejném a opačném pořadí; subtest je zaměřený na auditivní pozornost a krátkodobou paměť
slovník	test znalosti významu slov
■ názorová škála	
symboly	časově limitovaný úkol, ve kterém testovaná osoba podle určitého klíče dělá různé značky pod řadu čísel; subtest zjišťuje rychlost učení a psaní
doplňování obrázků kostky	hledání a pojmenovávání chybějící části neúplných kreseb; testuje vizuální pozornost a paměť sestavování obrázků z kostek podle obrazové předlohy; subtest měří schopnost vnímat a analyzovat vzory
uspořádání obrázků skládání	správné řazení obrázků po sobě tak, aby vyjadřovaly určitý děj; testuje chápání sociálních situací části rozřezaných obrázků je třeba složit v celky; subtest zjišťuje schopnost nacházet vztahy mezi částmi a celkem

- ▶ *Co všechno má vliv na výkon?*

95% Interval spolehlivosti

- ▶ *Využití IQ testů?*

Rozdíl 15 IQ bodů mezi etnickými skupinami

- ▶ *Jak zjišťovat tak aby nebyli příslušníci rozdílných kultur znevýhodněni?*
- ▶ *Dítě cizinců v 1. ročníku zaostává. Jak zjistit jestli je to kvůli nízké inteligenci?*
- ▶ *Jak rozhodovat kdo se bude vzdělávat mimo hlavní vzdělávací proud?*

Pragmatická potřeba kategorizace

Kulturně relevantní alternativy IQ

- ▶ Minulé výkony
- ▶ Nástroje se širším spektrem
- ▶ Kaufman Assessment Battery for Children (K-ABC)
- ▶ Adaptivní schopnosti
 - Dotazník, vyplňuje jiná osoba
 - Součást diagnostiky mentální retardace
 - Vinelandská škála sociální zralosti (1974)
 - NÚV

Adaptivní schopnosti: příklady položek

- ▶ Příležitostně píše krátké dopisy
- ▶ Obstará drobný nákup (např. svačinu v obchodě či školním automatu).
- ▶ Přemýšlí o důvěryhodnosti článků zveřejněných v novinách či na internetu.
- ▶ V rozhovoru dokáže plynule přejít k dalšímu tématu (nejde o náhlé změny bez návaznosti).
- ▶ V rozhovoru začne od toho, co je v daný okamžik důležité nebo zajímavé pro druhého.

Dynamická diagnostika

Formát:

- ▶ Sandwich: pretest, intervence, posttest
- ▶ Cake: položka, intervence (v případě potřeby), náročnější položka

Přístup:

- ▶ Psychometrický
- ▶ Klinický (individuální, doporučení pro intervenci)

Málo využívané

Shrnutí

- ▶ Definice a rozdělení
- ▶ Základní psychometrické vlastnosti diagnostických metod
- ▶ Intelligence:
 - Pragmatická potřeba kategorizace
 - IQ testy
 - Interval spolehlivosti, neadekvátní u rozličných skupin
 - Lepší alternativy: K-ABC, adaptivní schopnosti, dynamická diagnostika

Další zdroje

- ▶ Ted: Flynn

<https://www.youtube.com/watch?v=9vpqilhW9uI&t=171s>

- ▶ Psychology podcast: Flynn

<https://scottbarrykaufman.com/podcast/nature-nurture-and-human-autonomy-with-james-flynn/>

- ▶ Crash Course Psychology: Intelligence

<https://www.youtube.com/watch?v=9xTz3Qjclol&list=PL8dPuuaLjXtOPRKzVLY0jJY-uHOH9KVU6&index=24>

- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=75g4d5sF3xI&list=PL8dPuuaLjXtOPRKzVLY0jJY-uHOH9KVU6&index=25>

Zdroje

- ▶ Gould, S. J. (1998). *Jak neměřit člověka: pravda a předsudky v dějinách hodnocení lidské inteligence*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- ▶ Sternberg, R. J. (Ed.). (2018). *The Nature of Human Intelligence*. New York: Cambridge University Press.
- ▶ Sternberg, R. J., & Grigorenko, E. L. (2002). *Dynamic Testing: The Nature and Measurement of Learning Potential*. Cambridge: Cambridge University Press.
- ▶ Svoboda, M., Krejčířová, D., & Vágnerová, M. (2015). *Psychodiagnostika dětí a dospívajících* (Třetí vydání). Praha: Portál.
- ▶ Ter Laak, J. J. F. (2015). *Psychologická diagnostika. Jak řešit otázky klientů: Průvodce pro studenty, výzkumníky a praktické diagnostiky*. Brno: Masarykova univerzita.
- ▶ Urbánek, T., Denglerová, D., & Širůček, J. (2011). *Psychometrika: měření v psychologii*. Praha: Portál.

Zdroje obrázků

- ▷ https://en.wikipedia.org/wiki/Cattell%E2%80%93Horn%E2%80%93Carroll_theory#/media/File:Carroll_three_stratum_model_of_human_Intelligence.png
- ▷ <https://c8.alamy.com/comp/HRNYYF/wwi-american-soldiers-taking-iq-test-HRNYYF.jpg>
- ▷ <https://ourworldindata.org/grapher/the-flynn-effect-gains-in-mean-iq-intelligence-quotient-for-world-regions-1909-2013>
- ▷ <https://cdn.britannica.com/28/155928-050-F61FBB86/Inuits-sled-hunt-Cape-Dorset-Canada-Nunavut.jpg>
- ▷ <https://images.collegexpress.com/article/test-prep-timeline-high-school.jpg>
- ▷ http://psychostatnice.brozkeff.net/lib/exe/fetch.php?w=380&tok=bb581c&media=prace:vychodiska_vyberu_pracovniku:import_image_2.png
- ▷ https://www.de-kei.be/wp-content/uploads/2016/05/13221578_1766794760217282_6858246851145046893_n-528x704.jpg
- ▷ https://www.mojedino.cz/out/pictures/z2/621220_02_z2.jpg
- ▷ <https://images.chesscomfiles.com/uploads/v1/article/22594.7a2c2908.668x375o.77c7f8236274@2x.jpeg>